

Efnahags- og viðskiptanefnd Alþingis
nefnasvid@althingi.is

Reykjavík, 6. desember 2022

Efni: Umsögn Samtaka iðnaðarins um frumvarp til laga um breytingu á ýmsum lögum um skatta og gjöld (kaupréttir, mútubrot o.fl.), 432. mál, 153. löggjafarþing 2022-2023

I. Inngangur

Samtök iðnaðarins (*hér eftir „SI“ eða „samtökin“*) hafa tekið til umsagnar frumvarp til laga um breytingu á ýmsum lögum um skatta og gjöld þar sem meðal annars er gert ráð fyrir því að tímabundin hækkun skattahvata vegna rannsókna- og þróunar (R&P) verði framlengd um tvö ár og skattaleg meðferð kaupréttar í nýsköpunarfyrirtækjum verði endurskoðuð. Samtökin fagna þessum áformum en þau eru til þess fallin að bæta samkeppnishæfni hugverkaiðnaðar hér á landi sem hefur nú þegar aukið fjölbreytni í útflutningstekjum þjóðarbúsins og skapað verðmæt störf.

Samtökin vilja þó koma á framfæri athugasemdum við nokkur atriði frumvarpsins, fyrst og fremst það að horfið hafi verið frá því að festa tímabundna hækkun skattahvata vegna R&P varanlega í lög eins og lagt var til þegar frumvarpið var í Samráðsgátt. Á sama tíma fagna samtökin þeim breytingum sem urðu á fyrirhuguðum lagaákvæðum um kaupréttakerfi fyrir sprotafyrirtæki og telja þær til mikilla bóta.

II. Skattahvatar vegna rannsókna og þróunar verði gerðir varanlegir

Hugverkaiðnaður hefur fest sig í sessi sem fjórða stoð útflutnings til viðbótar við orkusækinn iðnað, sjávarútveg og ferðaþjónustu en fyrirtæki í hugverkaiðnaði eiga það sameiginlegt að fjárfesta í rannsóknum og þróun sem er uppspretta verðmætasköpunar í greininni. Tækifærum í hugverkaiðnaði eru fá takmörk sett, hvort sem litið er til tölvuleikjagerðar, líftækniafurfur, heilbrigðistækni, hugbúnaðar eða hátækni á ýmsum sviðum. Á þetta hafa samtökin margfalt bent á, síðast í fyrri umsögn um mál það er hér er til skoðunar.

Miklar umbætur á skilyrðum og hvötum til nýsköpunar hafa eflt hugverkaiðnað og hvatt fyrirtæki til þess að fjárfesta af enn meiri krafti í nýsköpunarverkefnum á Íslandi og er skattahvatakerfi fyrir rannsóknir og þróun burðarásinn í stuðningsumhverfi fyrir nýsköpun hér á landi. Sá hvati sem felst í endurgreiðslum á kostnaði vegna R&P hefur gefið góða raun hér á landi frá því að kerfinu var komið á fyrir um áratug. Það var þó ekki fyrr en stjórnvöld hækkuðu þak og hlutfall endurgreiðslu umtalsvert, fyrst árið 2018 og svo aftur árið 2020, sem fjárfestingin tók almennilega við sér, eins og efnahags- og viðskiptanefnd þekkir.

Á fyrri stigum frumvarpsins var lagt til að tímabundinni hækkun endurgreiðsluhlutfalls vegna kostnaðar sem fellur til við rannsóknir og þróun yrði gerð varanleg. Endurgreiðsluhlutfall hefur síðan um miðbik árs 2020 verið 35% fyrir lítil og meðalstór fyrirtæki og 25% fyrir stór auk þess sem þak á tiltækum kostnaði hefur verið ýmist 1 eða 1.1 milljarður. Nú er í 16. gr. frumvarpsins lagt til að núgildandi bráðabirgðaákvæði verði framlengd um tvö ár. Samtökin óska eftir

útskýringum á því hvers vegna horfið var frá þeim fyrirætlunum að hlutföll og þak yrðu fest varanlega í lög. Í greinagerð er vísað til úttektar á vegum OECD á endurgreiðslukerfinu en sú úttekt kom til áður en lagt var til að kerfið yrði fest varanlega í lög og því óljóst hvað breyttist áður en frumvarpið kom til efnahags- og viðskiptanefndar.

Fyrirsjáanleiki kerfisins skiptir öllu máli fyrir fyrirtæki sem gera áætlanir til langs tíma þegar kemur að rannsóknum og þróun. Hvert verkefni getur tekið á bilinu 2-20 ár í þróun og því er horft til langs tíma við ákvörðunartöku á því hvar skal staðsetja verkefni. Þá má bæta við að öflugt stuðningsumhverfi nýsköpunar er grundvallaratriði þegar kemur að því að laða að fjárfestingu inn í verkefni sem fyrirtæki í nýsköpun byggja afkomu sína á fyrstu árin.

Samtökin fagna því að til standi að framlengja þennan mikilvæga hvata og að til standi að halda hlutföllum og þaki samkeppnishæfu áfram en lýsa yfir vonbrigðum yfir því að kerfið verði ekki gert varanlegt á yfirstandandi þingi.

III. Kaupréttarkerfi fyrir sprotafyrirtæki

Eins og fram kom í umsögn samtakanna á fyrri stigum er helsta vaxtahindrun hugverkaiðnaðar í dag, ekki aðeins hér á landi heldur víða um heim, skortur á sérfræðingum. Nýleg greining SI sýnir að það vantar um 9 þúsund sérfræðinga á næstu fimm árum til að hámarka vaxtagetu fyrirtækja í hugverkaiðnaði. Öflugt kaupréttarkerfi er lykilatriði til þess að vaxtarfyrirtæki geti fengið til sín vel menntaða og reynslumikla sérfræðinga til þess að keyra áfram þróun, vöxt og markaðssetningu. Reglur í kringum kauprétti starfsmanna fyrirtækja hér á landi hafa ekki gagnast sem skyldi og því fagna samtökin því að lagt sé til að sérstakar reglur gildi um kauprétti í sprotafyrirtækjum.

Eignarhald starfsmanna á hlutum í fyrirtækjum er eitt af því sem hefur um áraraðir einkennt uppbyggingu nýsköpunarfyrirtækja á þeim svæðum þar sem sprotaumhverfið þykir hvað hagfelldast, s.s. í Bandaríkjunum. Slíkt eignarhald hefur síður tíðkast í Evrópu en ríki sem standa framarlega á sviði nýsköpunar s.s. Bretland, Svíþjóð og Eistland hafa í auknum mæli verið að innleiða slíka hvata. Kaupréttir starfsmanna geta hjálpað til við að laða að hæfileikaríkt starfsfólk til lítilla sprotafyrirtækja með takmarkað fjármagn en háleit markmið. Eignarhald eykur áhuga starfsmanna á verkefnum og velgengni fyrirtækisins og umbunar þeim ef fyrirtækið nær markmiðum sínum.

Samtökin fagna þeim breytingum sem hafa orðið á frumvarpinu í meðförum ráðuneytisins hvað varðar reglur í kringum kauprétti í sprotafyrirtækjum. Um þetta er fjallað í 3. gr. frumvarpsins þar sem lagt er til að tekjur af kaupréttum í sprotafyrirtækjum skuli skattlagðar sem fjármagnstekjur að ákveðnum skilyrðum uppfylltum. Samtökin vilja þó nýta tækifærið og nefna tvö atriði sem breyta þyrfti:

i) Skilgreining á sprotafyrirtæki

Samtökin hvetja efnahags- og viðskiptanefnd til þess að uppfæra skilgreiningu á sprotafyrirtæki í frumvarpinu. Samkvæmt því er skilgreint sprotafyrirtæki með eftirfarandi hætti: *Skráð einkahlutafélag eða samlags/sameignarfélag sem fellur undir lög um stuðning við nýsköpunarfyrirtæki, þ.e. stunda rannsóknir eða þróun, sem er innan stærðarmarka 2. tölul. 3. mgr. 1. tölul. B-liðar 1. mgr. 30. gr. tekjuskattslaga, þ.e. að hjá félaginu starfi ekki fleiri en 25 starfsmenn og félagið sé með árlega veltu undir 650 millj. kr. og/eða efnahagsreikning undir*

650 millj. kr. Ef félag er hluti af félagasamstæðu skal miða við samstæðuna í heild á grundvelli samstæðureiknings.

Skilgreining þessi var samin árið 2016 en síðan þá hefur íslenskt nýsköpunarumhverfi gjörbreyst. Mikilvægt er að endurskoða þessi mörk til þess að lögin endurspegli verðlagsþróun og starfsumhverfi sprotafyrirtækja eins og það er í dag. Samtökin leggja til að greinin verði uppfærð á þann veg að miðað sé við að fyrirtæki hafi ekki fleiri en 50 starfsmenn og árleg velta sé undir milljarði.

Þetta viðmið er í samræmi við skilgreininguna á litlu fyrirtæki í lögum um stuðning við nýsköpunarfyrirtæki nr. 152/2009 en þar er gert ráð fyrir að starfsmannafjöldi lítils fyrirtækis fari ekki yfir 50 manns og velta fyrirtækis nemi ekki meira en 10 milljónum evra sem eru í dag tæpur 1,5 milljarður íslenskra króna. Almennt er á Íslandi í dag miðað við að sprotafyrirtæki sé komið af fyrstu stigum þegar árleg velta er komin yfir milljarð, til að mynda beitir Rannís þeim viðmiðum við úthlutun Vaxtarsprotans. Þá má nefna að 650 milljónir uppfærðar samkvæmt vísitölu neysluverðs í júní 2016 eru í dag tæpar 830 milljónir. Til viðbótar má nefna að 50 starfsmanna viðmiðið er í samræmi við til að mynda reglur í Svíþjóð.

ii) Kaupréttur megi ná til lengri tíma en sex ára

Rétt eins og segir í greinagerð með frumvarpinu um 1 og 3. gr. þess eru kaupréttir gjarnan gerðir frá fjórum til tíu ára en frumvarpið setur með 4. skilyrði í 3. gr. frumvarpsins sex ára tímamark á líftíma kaupréttá. Óljóst er hver ástæðan er fyrir þessum takmörkunum. Samtökin hvetja efnahags- og viðskiptanefnd til þess að færa mörkin í 10 ár til þess að hamla ekki að sprotafyrirtæki sem eru í tímafrekum rannsóknum og þróun geti boðið starfsfólki kauprétti. Í nágrannalöndum okkar er ekki sambærilegt takmark á líftíma kaupréttá og sprotum gefið meira svigrúm varðandi hvernig þau kjósa að útfæra kaupréttarsamninga.

IV. Lokaorð

SI fagna því að til standi að framlengja tímabundna skattahvata vegna rannsókna- og þróunar fyrirtækja og því að koma eigi á fót sérstöku kaupréttarkerfi fyrir sprotafyrirtæki. Líkt og fram kemur í umsögninni gera samtökin þó athugasemdir við ákveðin atriði frumvarpsins og óska eftir því að fá að koma fyrir efnahags- og viðskiptanefnd til þess að lýsa þeim sjónarmiðum.

Virðingarfyllst,

Nanna Elísa Jakobsdóttir,

Viðskiptastjóri á iðnaðar- og hugverkasviði